

DEBAT CIUTADÀ (LI)

OPINIÓ CIUTADANA SOBRE EL TURISME (XIII)

TERRITORI EN PERILL, TREBALL PRECARI

Com és habitual, en els mesos estiuencs elaboram una anàlisi global del nostre sector turístic. Si en el número de maig (254) demanàrem l'opinió als empresaris del ram, avui volem polsar les valoracions i preocupacions ciutadanes envers el principal motor de la nostra economia. Com sabeu, des de la Fundació Gadeso sempre hem defensat que l'opinió de la ciutadania és tant vàlida (o més) que la dels experts en qualsevol temàtica; i el turisme no n'és una excepció. Totes les dades i previsions indiquen que la temporada 2014 serà molt positiva en termes de visitants però, quines mesures s'haurien de prendre per millorar el producte i per tant la rendibilitat empresarial i social? La millora serà igual a totes les illes? Quins són els punts forts i els punts febles del nostre turisme? Hem fet aquestes i altres preguntes a la ciutadania de les illes, i analitzam les respostes a les pàgines següents.

Tant les dades objectives com les percepcions ciutadanes demostren que el turisme és el **motor de la nostra economia** i, a més, l'activitat que ha de liderar la sortida de la crisi. Naturalment, en un sector tan important i heterogeni, les opinions sobre l'estratègia a seguir o les mesures a adoptar no solen coincidir. Un exemple d'això l'hem viscut aquests darrers dies amb el polèmic vídeo de Magaluf i els excessos, alcohol i violència que es registre a determinades zones turístiques de les illes.

On sí pareix haver-hi consens és en els **problemes** que pateix el sector a Balears: **estacionalitat**, excessiva **dependència** dels dos principals mercats emissors, **obsolescència** de part de la planta d'allotjament, creixent **competència** d'altres destinacions, **manca de competitivitat** de l'oferta complementària... Malauradament, els camins proposats no són quasi mai coincidents.

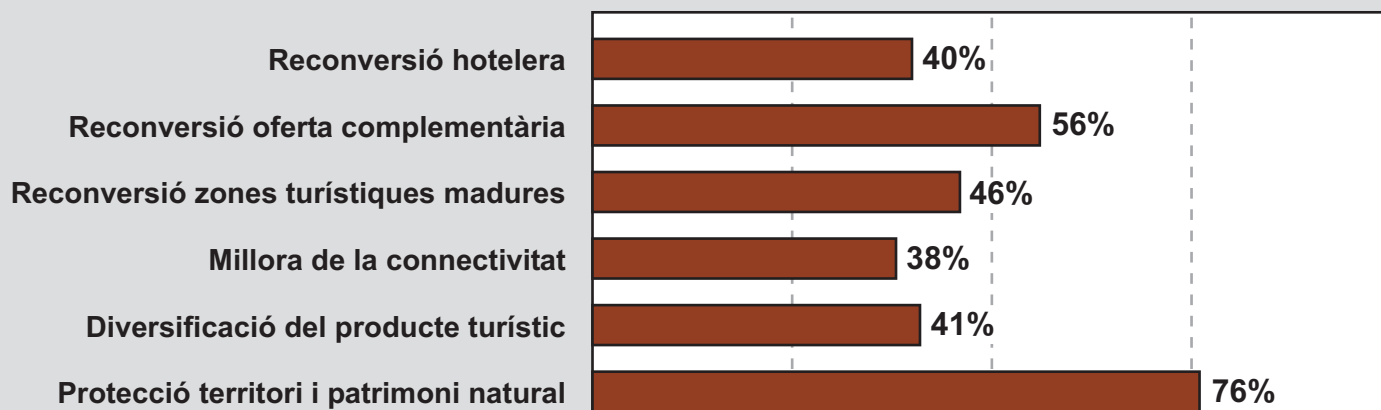
I la ciutadania, què en pensa? Com es pot veure a la taula inferior, una majoria de la població creu que, en primer lloc, s'ha d'augmentar la **protecció del territori i del patrimoni natural**, no només pel seu valor paisagístic i ecològic, sinó com a component bàsic del producte turístic i per tant de l'economia balear.

La segona mesura en importància passa per **modernitzar i adaptar l'oferta complementària**, entesa en el seu sentit més ampli: restauració, comerç, oci, transport, esport... i **reconvertir les zones turístiques** madures i obsoletes per tal d'oferir, juntament amb la **diversificació del producte turístic** una experiència de qualitat.

La millora de la **connectivitat** amb els mercats emissors (sobretot a Menorca i a les Pitiüses) i la **reconversió hotelera** són també mesures bàsiques per a la ciutadania.

TAULA 1

MESURES PER MILLORAR EL NOSTRE PRODUCTE TURÍSTIC

Respostes múltiples

Font: Baròmetres Gadeso Estiu 2014

MÉS TURISTES: MÉS RENDIBILITAT?

Segons la majoria de previsions, les perspectives per la temporada alta 2014 són, pel que fa al nombre de visitants, positives. No obstant, hem de tenir en compte diversos factors que matissen aquestes expectatives. Primer, encara que sigui significatiu el nombre de visitants, el més rellevant és la rendibilitat, tant econòmica (compte de resultats) com social (creació de llocs de feina); i segon, que el sector turístic no es redueix només a l'allotjament, doncs hi hem d'incloure la mal denominada oferta complementària. En aquesta pàgina s'analitzen precisament les opinions ciutadanes envers aquest probable increment del nombre de visitant i les seves repercussions en l'economia i en la societat balear.

ALLOTJAMENT: BONA OCUPACIÓ, ESCASSA RENDIBILITAT SOCIAL

TAULA 2	Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Creixerà l'ocupació hotelera	82,7%	83%	79%	85%	81%
S'incrementaran els beneficis empresarials (compte de resultats)	72,6%	73%	64%	78%	75%
Augmentarà la "rendibilitat social" (més llocs de feina, més benestar...)	14,9%	15%	12%	17%	15%

% respostes afirmatives Font: Baròmetres Gadeso. Estiu 2014

El Govern i els mitjans de comunicació no es cansen de repetir-ho: les temporades dels darrers anys han estat espectaculars i la previsió apunta que la d'enguany també ho serà. El problema és que no podem basar únicament l'èxit o fracàs d'una temporada en el nombre de turistes que ens visiten, doncs hi ha molts d'altres factors a tenir en compte. Principalment, la rendibilitat econòmica dels empresaris i la denominada rendibilitat social (és a dir, la creació de llocs de feina).

Una immensa majoria de ciutadans creu que durant la temporada alta 2014 les Balears rebran més turistes que l'any passat, i que això es traduirà en un increment dels beneficis dels empresaris del subsector de l'allotjament (si bé el percentatge que així ho creu no és tan elevat). Per contra, únicament un 15% dels illencs opina que aquestes bones xifres repercutiran positivament en la societat, en forma de nous llocs de feina i, per tant, en un increment del nostre benestar.

OFERTA COMPLEMENTÀRIA: CADA COP PITJOR

TAULA 3	Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Hi haurà més despesa turística (els turistes gastaran més)	33,2%	34%	27%	36%	32%
S'incrementaran els beneficis empresarials (compte de resultats)	19,8%	20%	15%	23%	21%
Augmentarà la "rendibilitat social" (més llocs de feina, més benestar...)	8,8%	9%	5%	11%	10%

% respostes afirmatives Font: Baròmetres Gadeso. Estiu 2014

Un altra prova que palesa que el nombre de visitants no és suficient per garantir l'èxit d'una temporada és la percepció ciutadana envers la despesa turística, fonamental en el compte de resultats de la mal denominada oferta complementària (restauració, oci, esports, transports...). Com es pot comprovar a la taula 3, només un terç dels enquestats opina els turistes gastaran més enguany que en les temporades anteriors i, per tant, és escàs el nombre dels que creuen que els beneficis de l'empresariat del

subsector s'incrementaran.

Les dades referides a la rendibilitat social (com hem dit abans, creació de llocs de feina i millora del benestar ciutadà) són encara més esfereïdores que en l'allotjament. Un escàs 9% s'instal·la en la creença que un sector fonamental del nostre producte com és l'oferta complementària aconseguirà crear nous llocs de feina (aquí cal destacar l'encara més negativa dada de Menorca).

BAIXA QUALITAT DEL NOSTRE PRODUCTE

Per tal de copsar la valoració dels ciutadans del producte turístic, els hem demanat que puntuïn els diferents factors que el conformen. Com és habitual en les nostres publicacions, us oferim els resultats desglossats per illes, doncs, com veurem a les següents pàgines, es detecten diferències significatives entre els distints territoris.

A nivell global, l'**oferta complementària** és el subsector que rep una pitjor valoració (i a la baixa), seguit pels **equipaments i serveis** i el **territori**, que reben un 4,7 sobre 10. Les **infraestructures** (xarxa viària, aeroports, ports...) és el factor que rep una valoració menys negativa. No obstant, i com ja hem dit, hi ha importants diferències entre les illes: la connectivitat rep una puntuació positiva a **Eivissa**

i, sobretot, a **Mallorca**, però és l'aspecte pitjor valorat a **Menorca** i a **Formentera**. Ben al contrari, aquestes dues illes aprofiten amb nota l'aspecte **territorial i de protecció del medi ambient**, mentre que a Mallorca només assoleix un 4,6. També cal destacar les percepcions negatives dels mallorquins i menorquins envers l'oferta complementària (restauració, oci, esports...).

TAULA 4 LA VALORACIÓ CIUTADANA DEL PRODUCTE TURÍSTIC DE BALEARS

	BALEARS	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Planta d'allotjament	4,9	5,0	4,8	4,9	5,0
Oferta complementària	4,2	4,0	3,9	5,1	4,7
Infraestructures (xarxa viària...)	5,0	5,2	4,7	4,9	4,9
Connectivitat aèria i marítima	4,9	5,4	3,2	4,9	3,1
Equipaments i serveis	4,7	4,8	4,6	4,7	4,6
Territori; patrimoni natural	4,7	4,6	5,3	4,7	5,4

Font: Baròmetres Gadeso Estiu 2014

"MENTRE HI HAGI FEINA..."

Dins un context econòmic i social tan negatiu com el que estam vivint, es pot dir que la crisi afecta greument al mercat laboral, però també a les opinions ciutadanes: "mentre hi hagi feina no ens podem queixar", seria la màxima que hi hauria darrere la baixada de la importància dels factors negatius o febleses del treball turístic. Com es pot comprovar, els indicadors referits a

l'**estacionalitat** de l'activitat turística són els més negatius i els únics que han augmentat en relació a la investigació anterior. Per altra banda, i seguint la idea anterior, cada cop importen menys les febleses dins el treball turístic (ni l'**escassa valoració professional**, ni els **horaris excessius** ni els **baixos sous**). Això sí, hi ha una àmplia majoria que destaca la precarietat present en el sector.

TAULA 5 FEBLESES DEL TREBALL TURÍSTIC

	Horaris excessius	Sous baixos	Activitat estacional	Treball precari*	Escassa valoració professional
Mallorca	22% ↓	23% ↓	79% ↑	77%	15%
Menorca	19% ↓	20% ↓	83% ↑	75%	15% ↓
Eivissa	18% ↓	19% ↓	72% ↑	80%	12%
Formentera	18%	21% ↓	75% ↑	76%	16% ↓

% respostes afirmatives *Treball precari sense comparativa (pregunta nova d'enguany)

Font: Baròmetres Gadeso. Estiu 2014

FORTALESES I DEBILITATS

Els ciutadans i ciutadanes tenen molt clares les fortalezes i debilitats de la nostra activitat turística. Si es considera la importància de reactivar el turisme amb criteris de major i millor competitivitat en el conjunt de la nostra economia, és necessari considerar també l'opinió ciutadana, i no només la del sector pròpiament dit.

DE QUÈ SERVEIX UNA BONA OCUPACIÓ SI NO GENERA BENESTAR NI LLOCS DE FEINA?

FORTALESES DE L'ACTIVITAT TURÍSTICA

TAULA 6

	Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
És la base del nostre benestar	41,2% ↓	41% ↓	39% ↓	43% ↓	48% ↓
Genera llocs de feina	20,9% ↓	21% ↓	18% ↓	23% ↓	22% ↓
Ens ha obert a altres modes de viure	25,0% ↑	23% =	21% =	33% ↑	35% ↑

% respostes afirmatives Font: Baròmetres Gadeso. Estiu 2014

Des de fa temps, se considera que el turisme ha estat la **base del nostre benestar**, en tant que principal activitat econòmica de Balears. Donat que les percepcions segueixen condicionades per la situació de crisi, hi ha un fort descens del nombre de ciutadans que així ho creuen. Pel que fa a la relació **activitat turística-llocs de feina**, s'aprecien percentatges molt inferiors als observats en anteriors investigacions, en correspondència amb les escasses perspectives d'ocupació laboral que s'estan donant en

aquestes temporades: l'atur baixa, però no se creen llocs de feina, i l'ocupació existent presenta una estacionalitat preocupant i unes altes dosis de precarietat.

Aquestes perspectives estan molt afectades pel model seguit dins el sector turístic, basat en una **mà d'obra intensiva i de baixa qualificació** i que ens està conduint a una situació de desocupació i d'augment de la temporalitat i la precarietat.

ELS MATEIXOS PROBLEMES: ESTACIONALITAT, DEPENDÈNCIA I CONSUM DE TERRITORI

DEBILITATS DE L'ACTIVITAT TURÍSTICA

TAULA 7

	Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Excessiva ocupació del territori	84,6% ↑	85% ↑	88% =	81% ↑	84% ↑
Excessiva estacionalitat	98,8% =	99% =	99% =	98% =	99% =
Excessiva dependència de l'activitat turística	85,7% ↑	86% ↑	88% =	83% ↑	85% =
Treball de baixa qualitat	59,1% ↓	63% ↓	60% ↓	48% ↓	54% =

% respostes afirmatives Font: Baròmetres Gadeso. Estiu 2014

L'**estacionalitat** de l'activitat turística continua sent la principal debilitat detectada per la ciutadania. Aquest problema endèmic a la nostra comunitat (en parlem fa dècades sense arribar a solucionar-lo), es manifesta una vegada més com una màxima preocupació pels seus efectes sobre l'activitat econòmica i sobre l'economia familiar, afectada també per un **treball de baixa qualitat**, caracteritzat per una contractació amb elevats nivells de temporalitat i precarietat, però que preocupa cada cop manco (veure pàg. 3).

A la taula se pot veure com la percepció ciutadana d'una **excessiva dependència de l'activitat turística** a la nostra comunitat creix en relació a l'any 2013, com també ho fa la preocupació per l'**excessiva i desordenada ocupació pel nostre territori** (producte natural i paisatgístic com a factor fonamental de l'oferta turística). En definitiva, la ciutadania percep cada cop amb més força la necessitat d'una reconversió del nostre model turístic per poder assolir una competitivitat essencial en el sector.